

BOTEZAN KINGA ERIKA

**FORMAREA DEPRINDERILOR
INTELECTUALE LA VÂRSTĂ
PREȘCOLARĂ**

CERCETARE EMPIRICĂ

**LUDUȘ
2022**

BOTEZAN KINGA ERIKA

**Formarea deprinderilor intelectuale
la vârstă preșcolară**

Cercetare empirică

LUDUȘ

2022

AUTORUL ÎȘI ASUMĂ ÎNTREAGA RESPONSABILITATE
PENTRU CONȚINUTUL MATERIALULUI PUBLICAT!

ISBN 978-973-0-36890-1

Cercetare empirică

OBIECTIVELE CERCETĂRII	5
IPOTEZA CERCETĂRII	5
VARIABILELE CERCETĂRII	6
COORDONATELE MAJORE ALE METODICII CERCETĂRII	6
METODOLOGIA CERCETĂRII.....	7
ANALIZA, PRELUCRAREA ȘI INTERPRETAREA	
DATELOR OBȚINUTE	28
INTERPRETAREA REZULTATELOR	31
CONCLUZII ȘI IMPLICAȚII	33
BIBLIOGRAFIE	35

1. OBIECTIVELE CERCETĂRII

Strategia cercetării pedagogice se subordonează unor finalități, respectiv unor obiective formulate operațional.

Prin intermediul lor cercetătorul se apropie mai mult de problematica abordată, *reușind să-și clarifice scopurile cercetării.* (Bocoș, M., 2003, pag.28, 29).

Obiective specifice:

- determinarea caracteristicilor individuale care facilitează și stimulează procesul de formare a deprinderilor intelectuale la preșcolari;

- utilizarea strategiilor didactice care determină formarea, consolidarea și perfecționarea deprinderilor intelectuale la copii;

- înregistrarea, monitorizarea, compararea datelor deținute pe parcursul derulării experimentului;

- analiza relației dintre procesul de formare a deprinderilor intelectuale și rezultatele obținute prin:

✓ interpretarea datelor înregistrate în urma evaluării;

✓ analiza climatului educațional, a climatului interpersonal, a comunicării didactice, a motivației pentru activitate, a factorilor care stimulează sau frânează formarea deprinderilor.

Ipoteză generală:

La formarea și perfecționarea deprinderilor intelectuale ale preșcolarilor un aport important îl aduc transmiterea cunoștințelor corespunzătoare, utilizarea exercițiului și a intrării pozitive.

Ipoteze specifice:

✓ Dacă acțiunile desfășurate se bazează pe cunoștințe corespunzătoare atunci deprinderile intelectuale vor fi formate corect.

✓ Utilizarea exercițiului generează învățarea, consolidarea și automatizarea acțiunilor.

✓ Întărirea pozitivă a elementelor ce compun acțiunea facilitează și stimulează procesul de formare și perfecționare a deprinderilor intelectuale la preșcolari.

2. IPOTEZA CERCETĂRII

Aplicarea, în cadrul activităților integrate desfășurate în grădiniță, a unui program de formare și perfecționare a deprinderilor intelectuale ale preșcolarilor, bazat pe utilizarea unor strategii de predare – învățare – evaluare: exercițiul și întărire pozitivă, determină formarea și perfecționarea deprinderilor intelectuale ale preșcolarilor.

3. VARIABILELE CERCETĂRII

Au fost implicate următoarele variabile:

Variabila independent

- utilizarea sistematică în cadrul activităților de: Limbă și Comunicare, Știință, a jocului didactic, a jocului de dezvoltarea vorbirii, a jocurilor logico-matematice, exercițiile creative, fișele de muncă independentă exercițiul și întărirea pozitivă, contribuie la promovarea învățării eficiente și la dezvoltarea deprinderilor intelectuale a preșcolarilor.

Variabila dependentă:

- Nivelul performanțelor în comunicare
- Nivelul însușirii cunoștințelor matematice.
- Nivelul dezvoltării deprinderilor intelectuale
Sporirea interesului pentru exersarea deprinderilor formate

4. COORDONATELE MAJORE ALE METODICII CERCETĂRII

Locul de desfășurare a cercetării Experimentul psihopedagogic s-a desfășurat la Grădinița “ CĂSUȚA FERMECATĂ” din Luduș, la grupa mare “B” (Prichindeii)

Perioada de cercetare: testarea ipotezei cercetării a impus organizarea și desfășurarea unui șir de experimente didactice pe parcursul anului școlar 2018-2019

Eșantioane și eșantionare: În cadrul cercetării pedagogice desfășurate s-a operat cu două tipuri de eșantioane:

Eșantionul de subiecți: Strategia de eșantionare a fost intenționată, fiind utilizată *tehnica eșantionului unic*, reprezentat de 26 de preșcolari din grupa mare-pregătitoare.

Eșantionul de conținut: Experimentul didactic a constat în proiectarea, organizarea și medierea unui set de experiențe de învățare la grupa experimentală, la disciplinele: „Limbă și comunicare” și “Matematică”. Aceste discipline au fost selectate pentru experimentare după criteriul importanței lor în dezvoltarea deprinderilor intelectuale la preșcolari.

- În vederea investigării temei propuse la *Limbă și comunicare*, am selectat o serie de **jocuri didactice**: “Cu ce sunet începe cuvântul?”; “Spune mai departe”; **exerciții creative / dramatizări**: “Hai să facem o poveste – după poezia *Cățelușul șchiop*” de Elena Farago; “Spune la ce m-am gândit?”; **exerciții de dezvoltarea vorbirii**: “Jocul uvintelor”; “Ghicește cuvântul care lipsește”; “Mai adaugă tu un cuvânt”; “Termină cuvântul”; **Jocuri de rol**: “ De-a călătoria cu trenul”; “ Căsuța din oală” etc.; **jocuri interactive de grup** *Bula dublă* „Ce știm despre anotimpuri?”; Schimbă perechea „Fructe de toamnă”; *Braistorming* „De ce îmi place anotimpul primăvara?”; *Explozia solară* ”Hărnicie, voioșe, primăvară rămâi cu bine”

după povestirea educatoarei "Povestea Buburuzei"; *Diagrama Venn* „Totul despre păsări”

- În vederea investigării temei propuse la domeniul *Știință - matematică*, am urmărit să introduc o serie de **jocuri matematice, jocuri didactice, fișele de muncă independentă și jocuri logico – matematice**, ținând cont de clasificarea acestora, pentru formarea și consolidarea deprinderilor de: *recunoaștere* „Spune ce este?”; „Cum este?”; „Ce a ascuns ursulețul?”; *grupare* „Jocul celor două cercuri”, *seriere, constituire de mulțimi și de operare a acestora* ”Alege și grupează!”; „Te rog să-mi dai”; *ordonări* „Așează creioanele de la cel mai lung la cel mai scurt și invers”, *exercițiile de măsurare și conceptul de număr*: “Încercuiește grupa cu mai multe obiecte și cifra care arată numărul lor”, *construirea de probleme, rezolvare de probleme* „Hai să facem o problemă”, „Cel mai bun matematician”; *fișe de muncă independentă* „Desenează în dreapta atâtea cerculețe câte arată adunarea din stânga”etc.

Pe parcursul experimentului, **sarcina însușirii structurii gramaticale a limbii** am realizat prin toate activitățile dar în special prin folosirea textelor literare “Ciuboșelele ogarului”, “Prâslea cel voinic și merele de aur” , “Albă ca zăpada”, “Punguța cu doi bani”.

5. METODOLOGIA CERCETĂRII

Ținând cont de specificul și cerințele cercetării pedagogice și de obiectul investigațiilor s-a folosit un sistem de metode de cercetare: (Bocoș, M., 2003, pag. 56).

1) Autoobservația

A fost utilizată pe tot parcursul derulării cercetării în scopul studierii propriilor trăiri, gânduri, motivații, așteptări, dorințe, reacții, comportamente, prestații, ceea ce a sprijinit înțelegerea profundă a fenomenelor de investigare.

Instrumentul de evaluare a acestei metode a fost “Fișa de autoapreciere și autoevaluare a prestației didactice”.

2) Observația

A fost utilizată pe tot parcursul derulării cercetării psihopedagogice.

Observarea sistematică a activității și a comportamentului copiilor a permis colectarea de informații diverse referitoare la, competențele, cunoștințele, priceperile și deprinderile lor.

Instrumentul de evaluare a acestei metode a fost „ Fișa de evaluare ”.

3) Experimentul psihopedagogic

A constat în verificarea ipotezei formulate. A fost un experiment psihopedagogic colectiv, de lungă durată, desfășurat pe perioada unui an școlar, în sala de grupă .

Experimentul s-a derulat în trei etape:

a) Etapa preexperimentală cu caracter de constatare a datelor de start, s-a concretizat într-un pretest.

b) Etapa experimentală a presupus introducerea variabilei independente, precum și administrarea de probe de evaluare formativă.

c) Etapa postexperimentală s-a concretizat într-o evaluare sumativă prin aplicarea unui posttest.

4) Testul

Reprezintă un instrument de cercetare alcătuit dintr-un ansamblu de itemi, care vizează cunoașterea fondului informativ și formativ dobândit de subiecții investigați, respectiv identificarea prezenței sau absenței cunoștințelor, capacităților, priceperilor, deprinderilor, comportamentelor adecvate.

Testul a fost utilizat pentru a măsura cât mai exact volumul și calitatea cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor copiilor, înainte pe parcursul și după efectuarea experimentului.

Testele aplicate au avut caracter mixt verificând atât capacitatea de reproducere a unor cunoștințe, cât și formarea deprinderilor intelectuale.

5) Metoda cercetării documentelor curriculare și a altor documente preșcolare

Această metodă a fost utilizată în scopul conturării unei imagini de ansamblu asupra organizării și desfășurării activității educaționale la micro nivel și prefigurării dimensiunilor cercetării.

6) Diagrama de structură

Prezintă un grafic statistic în care au fost condensate datele din tabelele cuprinzând rezultatele pretestului și posttestului.

7) Diagrama de comparație

Este un grafic statistic utilizat în scopul comparării rezultatelor obținute în cele trei etape ale experimentului psihopedagogic.

6. DESCRIEREA ETAPELOR CERCETĂRII

Experimentul a constat în verificarea ipotezei formulate, scopul lui fiind de a o confirma sau infirma. După numărul de subiecți implicați este un experiment psihopedagogic colectiv, desfășurat în *trei etape*, într-un mediu natural, pe perioada unui an școlar.

6.1. Etapa constatativă

Prima este faza **preexperimentală**, cu caracter constatativ. A constat în elaborarea și aplicarea a două preteste, câte unul pentru fiecare categorie de activitate. Acestea au avut rolul de a stabili nivelul existent în momentul inițierii cercetării, adică nivelul cunoștințelor,

priceperilor și deprinderilor intelectuale ale copiilor, privitoare la categoriile de activitate **Educarea limbajului și Matematică.**

PRETEST

(Educarea limbajului)

Prin intermediul lui au fost testate următoarele obiective:

OBIECTIVE:

- Să formeze propoziții simple și dezvoltate pe baza imaginilor.
- Să despartă cuvintele în silabe încercuind cifra corespunzătoare numărului de silabe.

Să precizeze locul sunetelor care intră în alcătuirea cuvântului.

ITEMI:

- formează propoziții pe baza imaginilor
- încercuiește cifra care indică numărul de silabe al fiecărui cuvânt ilustrat.
- desenează o bulină roșie în căsuța imaginii a cărei denumire începe cu sunetul R și una albastră în căsuța celui ce se termină cu acest sunet.

Exemplu de fișă pentru pretest – educarea limbajului, este în ANEXA 1.

PRETEST

(Matematică)

Prin intermediul lui au fost testate următoarele obiective:

OBIECTIVE:

- Să diferențeze cantitatea dintre grupurile de obiecte.
- Să identifice poziția unui obiect într-un șir utilizând numeralul ordinal.
- Să construiască grupuri de obiecte cu un număr dat (să asocieze numărul la cantitate).
- Să efectueze operații de adunare cu 1,2 unități în limitele 1-10.

ITEMI:

- Colorează bulina din dreapta mulțimii care au mai puține elemente.
- Încercuiește a șasea căsuță și copăcelul care se află între primul și al treilea.
- Ajută rășuștele de pe lac să ajungă fiecare la mama ei. Cifrele îți indică câte rășuște are fiecare mamă.
- Decorează ghiveciul cu trei buline albastre și una galbenă. Efectuează operația.

Exemplu de fișă pentru pretest – matematică, este în ANEXA 2.

6.2. Etapa experimental - ameliorativă

A doua fază este cea și a constat în introducerea variabilei independente – exercițiul și întărirea pozitivă, la ambele categorii de activități *am aplicat un program de formare și perfecționare a deprinderilor intelectuale ale preșcolarilor, bazat pe utilizarea unor strategii de predare – învățare – evaluare: exercițiul și întărire pozitivă.*

Proiectarea, realizarea, evaluarea și reglarea activității didactice s-a realizat în perspectiva modificării introduse.

Majoritatea activităților la **Educarea limbajului** s-au desfășurat sub **formă de joc didactic**, în condițiile respectării tuturor etapelor specifice acestei metode. Modalitatea de derulare a activității de joc didactic a stârnit curiozitatea, interesul, atenția, dorința copiilor de a participa activ, de a acumula noi cunoștințe, de a-și forma priceperi și deprinderi intelectuale.

Printr-o temeinică muncă individuală și cu grupuri mici de copii, prin jocuri didactice și exerciții pentru dezvoltarea vorbirii am insistat asupra corectării pronunției copiilor, constatând că unele sunete (r, s, l,) nu le pot pronunța suficient de clar. O dată cu corectarea pronunției lor, lărgind relațiile cu mediul înconjurător complicând procesul de comunicare cu cei din jur m-am preocupat și de îmbogățirea vocabularului copiilor. La însușirea cuvintelor noi, în activitatea de observare sau în alte activități de dezvoltare a vorbirii și jocuri didactice, ca de exemplu: „ Spune mai departe „, „ Cu ce sunet începe cuvântul? “, „ Ce e bine și ce e rău?”, etc. am ținut seama și de posibilitățile de înțelegere specifice vârstei.

Verificarea însușirii cuvintelor noi am făcut-o în activități și jocuri alese de copii, unde se poate activa vocabularul lor. Este utilă introducerea cuvintelor noi în povestiri, precum și a cuvintelor ce pot fi explicate prin sinonime. Lecturile după imagini, convorbirile, povestirile, lecturile educatoarei, memorizările, jocurile didactice sunt prielnice pentru precizarea și activizarea cuvintelor noi.

Folosind prezentări în Power Point și audițiile de pe C. D. , am avut ocazia și posibilitatea ca, în cadrul discuțiilor liber organizate a doua zi să subliniez partea educativă, punând copilul în postura de povestitor, lucru de mare importanță pentru dezvoltarea vorbirii lui.

menite să-i orienteze: „Cum?” „De ce?”, întrebări de intervenție, utile și scurte, care dau posibilitatea preșcolarului să se orienteze spre descoperirea adevărului, dezvoltându-și neconținut vorbirea. În cadrul activităților de povestire, de cele mai multe ori adresez copiilor întrebări de tipul: „Ce ați fi făcut în locul personajului?” „De ce v-a plăcut acest personaj?” „Dacă personajul ar fi procedat altfel, ce s-ar fi întâmplat?”. În acest caz, imaginația și experiența copilului sunt antrenate, gândirea devine productivă iar vorbirea se dezvoltă. În cadrul activităților există copii care sunt impresionați de forme, de culori sau copii care nu participă la activități. Tăcerea lor poate însemna un interes crescut. Educatoarei îi revine sarcina de a provoca conversația cu acești copii, contribuind la dezvoltarea vorbirii lor.

Prin valorificarea reprezentărilor, a experienței lor de viață, se pot prefigura unele categorii gramaticale denumind obiecte, însușiri, acțiuni, un obiect, mai multe obiecte, pe cel ce vorbește, cu cine vorbește, despre cine vorbește, etc. Este necesar ca copiii să se deprindă, și în orice propoziție să arate despre cine este vorba și ce face persoana respectivă. Pentru a putea introduce copiii în tehnica exprimării corecte, am organizat diverse jocuri didactice de completare a propozițiilor ca: „Spune mai departe” „Ghicește cuvântul care lipsește” „Mai adaugă și tu un cuvânt”, etc.

M-am străduit să ajung astfel la nivelul grupei la o organizare relativă, luând în considerare dezvoltarea intelectuală a fiecărui copil, pentru a asigura participarea activă a tuturor copiilor la activitatea instructiv-educativă.

Exercițiile de completare a propozițiilor le-am făcut gradat, plecând de la completarea părții care cere cel mai mic efort, predicatul, subiectul, urmând complementul și atributul. Am căutat a-i determina pe copii să intuiască utilizarea acestora, fără a le da denumirea lor.

În completarea propozițiilor din care lipsea predicatul, din 25 copii prezenți, toți 25, deci 100% au sesizat cuvântul lipsă, completându-l corect. De exemplu : „Tata....”, ei au adăugat „citește” „lucrează” „merge”, etc. Am constatat că în completarea propozițiilor în care lipsea subiectul, de exemplu : „.... face de mâncare” „...se joacă”-din 25 copii, 23 copii, adică 92, 2% au reușit fără greșală să sesizeze cuvântul lipsă, adăugându-l și respectând acordul în ceea ce privește numărul. Doi copii au construit greșit, nesesizând greșeala : „Mămicile face de mâncare”.

Cerându-le completarea altei propoziții care necesită un complement, de exemplu: „Vântul bate...” mai puțini au putut sesiza necesitatea completării propoziției, ideea, fiind, de fapt, terminată. Dacă însă am venit cu precizarea „Cum?” „Când?” „Unde?”, atunci din 25 copii, 18 copii (73%) au găsit cuvintele: „tare” „liniștit” „toamna” „în pădure”. Cel

mai greu sesizează copiii necesitatea introducerii atributului. De exemplu: „Școlarul...citește”. , ei adaugă mai degrabă un complement („Școlarul citește o carte”) decât un atribut („Școlarul harnic citește”).

După ce copiii au ajuns la un nivel mulțumitor am trecut la completări de texte. Educatoarea citește textul iar copiii trebuie să sesizeze și să completeze cuvântul lipsă pentru întregirea textului. După această consolidare a **deprinderilor de construcție corectă a propozițiilor** am perseverat cu exerciții sistematice, pentru a-i deprinde pe copii cu înțelegerea sensului cuvintelor și a nuanței de sonoritate, condiționate de așezarea acestora în vorbire. Am alcătuit împreună cu copiii, propoziții cu cuvintele: copil, copii, copilul, copiilor. Astfel, ei se vor **deprinde** folosirea corectă a desinențelor, cazurilor substantivelor, precum și cu formele de singular și plural.

În mod gradat, am condus copiii mai departe, fiind nevoie de un efort mai mare, pentru a se pune bazele unei exprimări logice în vorbire. Aceasta se poate realiza prin organizarea de exerciții de ordonare a cuvintelor în propoziții. Am dat propoziția sub forma: „ Pune, cărucior, fetița, își, păpușa, în”. Copiii au ordonat logic : „ Fetița își pune păpușa în cărucior”.

O preocupare de bază o constituie și antrenarea copiilor cu **separarea cuvintelor** din propoziții, a silabelor din cuvânt și a sunetelor din silabe. Am constatat că destul de ușor despart copiii propozițiile în cuvinte atunci când acestea au semnificație independentă. Mai greu disting în vorbire cuvintele care nu au sens de sine stătător (cum sunt cuvintele de legătură, respectiv prepozițiile și conjuncțiile). La început am despartit propoziții scurte formate din 2-3 cuvinte. **Noțiunea de cuvânt** am dat-o în mod practic, accentuând fiecare cuvânt și folosind pauze mai mari între cuvinte la pronunțarea lor. După ce copiii au înțeles că propoziția este formată din două sau mai multe cuvinte am organizat jocuri-exercițiu de recunoaștere a numărului cuvintelor din propoziție și chiar a ordinii lor. Astfel, într-un ritm vioi ,atractiv pentru copii se poate consolida **deprinderea de a separa cuvintele din propoziții**.

Când copiii au stăpânit tehnica despărțirii propoziției în cuvinte, tot în mod practic am trecut la **despărțirea cuvintelor în silabe**. La început am despărțit cuvinte care nu prezintă nici o dificultate, însoțind pronunțarea cu așezarea sub bărbie a dosului palmei, pentru a sesiza tehnica despărțirii. Copiii numărău lovirea cu bărbia a dosului palmei, convingându-se astfel de numărul silabelor. Pentru fixarea și consolidarea noțiunii de silabă am organizat jocuri, în care , în care , de exemplu am rostit prima silabă din cuvânt („ Ca”), iar copiii au continuat : „ nă”,, , să” , etc. (respectiv, ca-nă, ca-să, etc). Astfel de activități le-am încheiat

cu recitări de versuri ritmice, însoțind fiecare silabă cu bătaie din palme, sau în altă varietate, am organizat jocurile :„ Termină cuvântul”, „ Spune la ce m-am gândit?”, care solicită la silaba începută cât mai multe silabe adăugate, creând astfel cât mai multe cuvinte noi. După ce copiii au știut să despartă cuvintele date în silabe am organizat jocuri care verifică și consolidează atât alcătuirii de propoziții, cât și despărțirea în cuvinte și silabe.

Operația de analiză și sinteză fonetică trebuie condusă până la o bună distingere a sunetelor vorbirii. În general, copiii disting mai greu sunetele pure ale consoanelor, acestea, necesitând o stăpânire corectă a articulării lor. Pronunțarea incorectă a sunetelor îngreunează mult acest proces. De aceea, la grupele mici și mijlocii trebuie să se insiste asupra acestui aspect. Procesul separării sunetelor din cuvinte este cel mai greu moment din analiza silabică, pentru faptul că preșcolarii nu au experiență personală în acest sens. Pentru aceasta am început separarea sunetelor din cuvinte folosind cuvinte izolate. De exemplu : pentru sunetul „ z” se imită zumzetul albinelor „ zum” sau pentru sunetul „ m”, „ morr”, etc. Pentru fixarea sunetelor am făcut multe exerciții de analiză și de sinteză. După ce au înțeles separarea sunetului, prin jocuri didactice organizate cu colective mici de copii, ca de exemplu „ Ghicește sunetul cu care începe ”, etc. am consolidat deprinderile acestora, scăzând dificultățile pe care le întâmpinau la început.

Când m-am convins că majoritatea copiilor au **deprinderea separării și unirii sunetelor**, complicând treptat, am organizat jocuri - exercițiu ca : „Spune cuvinte cu sunetul indicat” (indicându-le sunetele *a, o, e*) iar ei au fost solicitați să găsească cât mai multe cuvinte care să înceapă cu sunetul respectiv sau „ Jocul cuvintelor” care încep cu același sunet. Analiza fonetică trebuie să fie permanent însoțită de sinteza fonetică.

Sarcina însușirii structurii gramaticale a limbii am realizat prin toate activitățile din grădiniță și chiar și prin activități speciale. Vocabularul copiilor posedă mari diferențe individuale determinate de mediul înconjurător, de familie și de societate, de mijloacele moderne de informare, precum și de activitatea desfășurată în grădiniță.

Exprimarea copiilor abundă în dezacorduri dintre subiect și predicat. Însă, am constatat că cea mai frecventă deficiență constă în lipsa de înțelegere a sensului cuvintelor. Unii pronunță cuvintele fără să cunoască conținutul lor noțional iar unele cuvinte rămân în faza de denumire. Sarcina mea a fost dezvoltarea vorbirii pe baza cunoașterii precise a nivelului de dezvoltare al copiilor, a proceselor și însușirilor psihice, a operațiilor gândirii și a metodelor eficiente care stau la temelia însușirii limbii.

În acest sens, orice cuvânt nou l-am explicat prin cuvinte cu sens apropiat, prin cuvinte cu sens contrar, prin comparație, prin folosirea unor materiale concrete sau a unor

imagini în explicarea cuvintelor.

O dată cu dezvoltarea gândirii se formează la copii o vorbire corectă. De aceea, mi-a revinit sarcina de a urmări, în special, pe acei copii cu o exprimare greoaie, care întâmpină greutăți în stabilirea, pe plan logic și verbal a relațiilor de subordonare sau a acordurilor și a legăturilor între cuvinte. Prin jocurile : „Găsește cuvântul potrivit” sau „Răspunde repede și bine” am dezvoltat rapiditatea și promptitudinea în gândire și vorbire.

Jocurile de rol a constituit unul din cele mai favorabile momente pentru exersarea liberă a vorbirii copiilor și sociabilizării, datorită situațiilor care se crează prin mânuirea materialelor și mai ales a comunicării intense care se stabilește între copii. Atât jocurile de rol cu subiecte din viața cotidiană, cât și cele cu subiecte din basme și povestiri le-am organizate cu scopul de a cunoaște gradul de dezvoltare a sociabilizării copiilor, înțelegerea relației dintre om și obiecte, puterea de reproducere a aspectelor din viața socială sau cele afate prin intermediul literaturii, diafilmului, etc. Jocurile de rol desfășurate au fost numeroase și variate, fiind foarte mult îndrăgite de copii. Dintre acestea se pot aminti: „ De-a grădinița”, „ De-a doctorul”, „ De-a serbarea”, „ De-a capra cu trei iezi “, etc.

Realizarea acestor jocuri au presupus două situații de comunicare:

✓ Comunicarea între copii în vederea organizării jocului, a împărțirii materialului, a stabilirii planului și regulilor jocului, a îndrumării copiilor de către conducătorii jocului, a rezolvării unor conflicte.

✓ Comunicarea între copii determinată de tema și acțiunea propriu – zisă a jocului pentru a reflecta raporturile ce se crează între adulți și situația respectivă.

De exemplu, în jocul de rol „ De-a magazinul de jucării “, copilul merge la magazin, se adresează politicos vânzătorului, cere politicos jucăria pe care dorește să o cumpere, mulțumește vânzătorului, etc. În jocul de creație „ De-a călătoria cu trenul “, accentul l-am pus pe cultivarea sociabilității și a relațiilor de prietenie dintre copii, spirit de respect între partenerii de joc, formarea deprinderilor de comportare civilizată în timpul unei călătorii și de folosire a formulelor de politețe, exprimare a unei dorințe. În rolul călătorilor am repartizat copiii din grupă care sunt ceativi cu regulile de conduită dar și pe cei mai puțin comunicativi și pe care, ca participanți direcți la joc i-a antrenat într-un dialog viu pe diverse teme. Conținutul acestor jocuri au reflectat impresiile pe care le furnizează copiilor realitatea, relațiile familiale și sociale, normele și cerințele moralei și au funcția de integrare a copiilor din colectiv, de modelare a comportamentului, de rezolvare a incompatibilității interpersonale.

Dramatizarea, a fost un prilej care a pus copiii în situația de a practica o diversitate

de comportamente, îl pune în fața a numeroase situații problematice concrete, care solicită un anumit mod de comportare, îi oferă multiple prilejuri de a acționa activ pe baza unor norme și reguli de comportare civilizată. În dramatizarea povestirilor: „Oul năzdrăvan “ și Căsuța din oală “, rolurile au fost distribuite unor copii care evită colectivitatea, care acționează mai mult solitar, sau care prezentau dificultăți de vorbire, contribuind în acest fel la ridicarea nivelului de sociabilizare și de comunicare la acești copii.

Convorbirile libere, în cadrul “întâlnirilor de de dimineață” organizate sub forma unui dialog viu cu copiii, fie individual, fie în grupuri mici sunt au fost prilej deosebit de favorabil în vederea sociabilizării, pentru că în mod spontan copilul este nevoit să-și împărtășească impresiile, să-și comunice gândurile prin folosirea vocabularului adecvat. La sosirea în grădiniță, îi întreb, de fiecare dată, cum și-au petrecut ziua, ce noutăți pot să povestească sau, alteori i-am întrebat cum și-au ajutat părinții, despre prietenii de joacă, despre jucăriile preferate, despre emisiunile vizionate la T. V. , etc.

Pentru a sonda și stimula motivația participării copiilor la activitatea din grădiniță cu ocazia convorbirilor libere am adresat copiilor întrebări de genul: „Îți place la grădiniță?”, „ De ce?”, „ Ce jocuri îți plac mai mult?”, „ Cu care dintre colegi își place să te joci ?”, „ De ce?”. Am urmărit concomitent stimularea sincerității răspunsurilor copiilor, mai ales pentru preferințele interpersonale.

Jocul didactic este mijlocul cel mai eficient de **dezvoltare a capacităților de comunicare verbală**, deoarece el asigură o participare activă, atractivă și deconectantă la viața socială a grupei. Prin transpunerea preșcolarului în rolul de adult, el se poate ancora în orice temă a vieții, lărgindu-și orizontul de cunoștințe, îmbogățindu-și experiența de viață, antrenându-se în dialogul viu care îl obligă să-și îmbogățească și să-și activeze vocabularul precum și să folosească limba ca mijloc de comunicare în orice împrejurare socială.

Prin dialogul purtat la sfârșitul fiecărei povestiri sau lecturi am solicitat copiii să spună de cine le-a plăcut mai mult și de ce, cine a săvârșit fapte bune și cine a săvârșit fapte rele, ce ar fi făcut în locul personajului, dacă personajul ar fi făcut altfel ce s-ar fi întâmplat, în acest fel imaginația și experiența copiilor contribuie la dezvoltarea vorbirii și a gândirii, la stimularea sociabilității lor. Discuțiile purtate cu copiii pe seama ogarului din povestea “Ciuboțelele ogarului “ i-au ajutat să ia atitudine împotriva acestuia, în sensul că cei mici și slabi nu trebuie înșelați, ci ajutați. În discuții, copiii au relevat afecțiunea pentru eroi ca: Prâslea din basmul „Prâslea cel voinic și merele de aur” , “Albă ca zăpada”, cocoșul din „Punguța cu doi bani”, interiorizând trăsăturile lor în comportamentul personal.

Folosirea metodelor interactive în etapa experimentală, a constatat un mijloc prin

care se formează și se dezvoltă priceperile, deprinderile și capacitățile copiilor pentru acțiune, formându-și caracterul și dezvoltându-și personalitatea. Deoarece prin folosirea acestor metode, preșcolarii depun un efort intelectual, de exersare a proceselor psihice, de abordare a altor demersuri interdisciplinare prin studiul mediului concret și prin corelațiile elaborate interactiv, în care își asumă responsabilități, formulează și verifică soluții, am considerat ca pentru consolidarea deprinderilor însușite în cadrul activităților de predare-învățare, să organizez o serie de jocuri interactive.

Bula dublă „Ce știm despre anotimpuri?” în cercurile mari am așezat imagini reprezentative despre anotimpurile toamna și iarna. Copiii au completat două caracteristici ale anotimpului toamna (cad frunzele, pleacă păsările călătoare), două caracteristici ale anotimpului iarna (ninge, îngheață apa) în cercurile exterioare și două asemănări (anotimp, 3 luni) în cercurile mici din mijloc. O altă activitate la care am folosit metoda Bula dublă a fost -joc didactic „În curând voi fi școlar”. În acest joc în cele două cercuri mari am așezat imagini cu preșcolari și școlari, iar copiii au completat cercurile mici din mijloc cu asemănările existente între preșcolari și școlari (sunt copii, se hrănesc și cresc), iar în cercurile exterioare au completat cu caracteristicile acestora (preșcolarii se joacă, merg la grădiniță, școlarii merg la școală, învață).

Jocul interactiv „*Schimbă perechea*” am desfășurat după activitatea de observare cu tema „Fructe de toamnă”. Prin acest joc am urmărit ca prin lucru în pereche, copiii să descopere cât mai multe caracteristici ale fructelor care se coc în anotimpul toamna. Am organizat copiii în două cercuri concentrice după ecusoanele pe care le aveau în piept, în interior copiii cu frunze galbene, în exterior copiii cu frunze verzi. La îndemnul meu, copiii au luat din coș un fruct la alegere pe care l-au observat, l-au analizat pentru a spune totul despre el. Perechea a analizat fructul timp de 3-5 minute. La comanda mea „Schimbă perechea” copiii din interior s-au deplasat și au format o nouă pereche. Copiii din cercul exterior au făcut o sinteză a observațiilor anterioare și au continuat analiza cu noua pereche pentru descoperirea caracteristicilor fructului prin câți mai mulți analizatori. Perechile s-au schimbat atunci când s-au epuizat toate ideile copiilor și când fiecare copil a făcut pereche cu toți membrii grupei.

Braistorming „De ce îmi place anotimpul primăvara?” la începutul activității copiii au stabilit împreună caracteristicile anotimpului primăvara pornind de la întrebarea „Ce știți despre anotimpul primăvara?”. Fiecare copil a răspuns printr-un enunț scurt în ordinea stabilită fără a repeta ideile colegilor. Ideile emise sunt direct proporționale cu numărul

membrilor grupului. După enunțarea ideilor, copiii au fost rugați să reflecteze asupra lor și să se pronunțe care sunt cele mai aproape de adevăr.

Au fost subliniate ideile care se încadrau în sarcina didactică și care conturau ideea finală. Aceste caracteristici sunt împărțite în 3 categorii:

- Caracteristici care țin de evoluția naturii;
- Caracteristici care țin de relația omului cu mediul în anotimpul primăvara;
- Caracteristici care nu se încadrează în nici o categorie și care vor fi eliminate.

Explozia stelară a dat rezultate bune în activitățile de lecturi după imagini, convorbiri, memorizări, povestiri. Această metodă a fost folosită și în activitatea integrată ”Hârmicie, vioașe, primăvară rămâi cu bine” după povestirea educatoarei ”Povestea Buburuzei” (vezi Anexa 5). Ca material didactic am folosit o stea mare, cinci stele mici de culoare galbenă, cinci săgeți roșii și jetoane. Pe steluța mare am așezat o imagine legată de tema abordată, iar pe cele cinci steluțe mici am scris câte o întrebare de tipul CE ?, CINE ?,

UNDE?, DE CE?, CÂND?.

Prin folosirea acestei metode, am urmărit dezvoltarea potențialului creativ al preșcolărilor, familiarizarea lor cu strategia elaborării de întrebări de tipul prezentat mai sus, exersarea capacității acestora de a alcătui propoziții interogative pe baza conținutului unor imagini și nu în ultimul rând rezolvarea problemelor prin găsirea răspunsurilor la întrebările adresate.

O altă metodă interactivă, folosită este *Diagrama Venn* „Totul despre păsări”, după convorbirea ”Păsări”. În acest joc preșcolarii au realizat o diagramă în care au evidențiat asemănările și deosebirile existente între păsările de curte și păsările sălbatice. De asemenea, am folosit această metodă în jocul didactic „În lumea poveștilor” cu scopul de a verifica cunoștințele copiilor privind poveștile învățate. În cadrul acestui joc, copiii au realizat o diagramă Venn în care au așezat în cele două cercuri personajele specifice fiecărei povești, iar în arealul în care se suprapun cele două cercuri au așezat personajele comune.

Pe parcursul derulării acestei **etape au fost aplicate teste de evaluare formativă**, pentru a verifica gradul de asimilare și înțelegere a noilor cunoștințe, de formare și

perfecționare a deprinderilor intelectuale, pentru a stabili valorile variabilelor dependente și a adoptării de măsuri ameliorative.

În grădiniță trebuie să se acorde o deosebită importanță pregătirii *matematice* a copilului preșcolar, prin perfecționarea relației de continuitate între cele două trepte de învățământ. Scopul activității de inițiere a copiilor în matematică în perioada preșcolară nu este acela de a învăța sistematic anumite concepte, ci, în primul rând de a-i **exersa procesele de cunoaștere**, de a-l face apt să descopere relații abstracte sub aspectul concret al situațiilor întâlnite în activitatea obișnuită. Așadar în grădiniță copiii nu dobândesc cunoștințe matematice de bază (număr, numărare, calcul) ci se pregătesc pentru a înțelege cu ușurință aceste concepte în ținuta lor științifică. Aici copilul stabilește contacte nemijlocite cu obiecte, cu grupe de obiecte, le descoperă proprietățile caracteristice, stabilește relații între ele, efectuează diverse operații din care rezultă noi grupe și noi proprietăți caracteristice. Toate acestea constituie componente ale formării conceptului de număr natural pe baza grupelor (mulțimilor).Așa cum arată Z. P. Dienes „ *numerele naturale sunt noțiuni abstracte care nu au o existență concretă, ele fiind proprietăți relative ale mulțimilor de obiecte. Înțelegerea noțiunii de număr se poate realiza prin cunoașterea lumii obiectelor, apoi a lumii mulțimilor – aceeași fiind intermediară între prima și lumea numerelor.* ” (Neagu, M., Beraru,G., 1997, p. 10).

În grădiniță copilul dobândește pregătirea necesară pentru a se putea ridica la însușirea conceptului de număr natural, prin exerciții de clasificare și ordonare a obiectelor și grupelor de obiecte. Deși aceste exerciții se realizează sub formă de joc m-am străduit ca impresia de joc să o păstreze numai copilul, iar eu să-mi urmăresc obiectivele matematice propuse, conducând gândirea copiilor către acestea.

Încă de la intrarea în grădiniță în cadrul activităților cu conținut matematic, printr-o serie de exerciții sub formă de joc i-am familiarizat pe copii cu obiecte, formându-le **deprinderi** de a grupa obiectele după o anumită însușire comună (formă, culoare, mărime). În acest sens, „ Programa activităților instructiv-educative din grădinițe”, prevede la început o serie de jocuri didactice și exerciții în cadrul cărora i-am pus pe copii în situația de a observa și de a descrie anumite însușiri ale unor obiecte, de a le grupa după o anumită însușire comună și de a exprima verbal acțiunea efectuată (bineînțeles cu sprijinul meu). Dintre jocurile didactice pe care le-am desfășurat, în acest sens, la grupa, pot aminti : „ Spune ce este?” „ , Cum este?” „ , Ce a ascuns ursulețul?” , etc.

Pentru a sesiza diferența de formă, de culoare, de mărime dintre obiecte am desfășurat jocurile : „ Alege și pune în același grup toate păpușile”(mașinuțe, mingi, cănițe, etc.), „ ,

Formează grupe de obiecte de aceeași culoare „, , Alege și arată jucăria mică (mare)”, , Așează în rând o jucărie mai mare, una mică, una mare, una mică, etc. În cadrul unor jocuri didactice sau exerciții de tipul „, Alege și grupează jucăriile care au aceeași formă”, , Alege și grupează obiectele roșii (galbene, verzi, etc.)etc. , desfășurate fie individual sau cu grupuri mici de copii, fie în cadrul activităților comune, i-am obișnuit pe copii să alcătuiască în mod independent grupe de obiecte de o anumită formă, culoare sau mărime, să arate și să exprime în mod adecvat denumirea grupei de obiecte și a însușirii caracteristice comune a acestora (exprimarea, criteriul de grupare). Exercițiile de formare a grupelor de obiecte constituie de fapt exerciții logice de clasificare a obiectelor după un criteriu dat sau stabilit pe baza unor comparații. Ele trebuie să-l conducă pe copil la ușurința observării obiectelor, a sesizării criteriului după care se face clasificarea , a deciziei dacă obiectul respectiv, pe care îl selecționează dintr-o grămadă, aparține sau nu grupei pe care o constituie el. În cadrul acestor exerciții, copiii au învățat să formeze grupe de obiecte după unul sau mai multe criterii, cunosc relația dintre o grupă și obiectele ei componente, care trebuie să întrunească condiția de a avea atributul sau atributele cerute. Important este ca în cadrul acestor exerciții educatoarea să scoată permanent în evidență aceste aspecte esențiale.

Exercițiile de comparare a grupelor de obiecte, pe care le-am desfășurat cu material individual, i-a ajutat pe copii să stabilească fără a utiliza numerele, relația dintre grupele care pot avea mai multe obiecte decât grupa cu care se compară, mai puține sau tot atâtea obiecte. Aceste cunoștințe pe care copilul le descoperă în manipularea obiectelor conduc la esența conceptului de număr.

Fără utilizarea unei terminologii matematice, copiii trebuie să dobândească **priceperea** de a compara grupele de obiecte, de a înțelege că puterea grupei constă în numărul de obiecte (care pot fi mai multe, mai puține sau tot atâtea), de a realiza grupe echivalente prin punerea în corespondență. Insistând pe asemenea aspecte, copilul dobândește experiența necesară pentru înțelegerea numărului natural în definiția lui științifică atunci când acesta va ajunge în clasa întâi. Am desfășurat o serie de activități pentru familiarizarea copiilor cu conservarea unui grup de obiecte, indiferent de dispunerea acestora în spațiu, de relația de echivalență ca și cu tranzitivitatea relației de echivalență.

Exercițiile de ordonare a obiectelor grupei ca și cele de ordonare a grupelor, mai întâi după un model dat, apoi după criterii stabilite (formă, mărime, culoare) și în final după mai multe criterii, conduc la pregătirea copilului pentru compararea numerelor și pentru înțelegerea șirului crescător și descrescător al numerelor naturale. Am învățat copiii să construiască șiruri crescătoare sau descrescătoare, fie ordonând grupe cu un număr diferit de

obiecte, fie obiecte de diferite mărimi, lungimi grosimi etc. Ei realizează și operații cu grupele de obiecte (reuniune, intersecție, diferență) care stau la baza înțelegerii operațiilor aritmetice cu numere naturale care sunt în esență operații cu cardinalele grupelor. În cadrul activității respective Am urmărit, evidențierea esenței matematice, punându-i pe copii să efectueze operații concrete cu obiectele: de exemplu să rețină reuniunea grupelor și ca gest („ punem la un loc “). În cadrul acestor exerciții am acordat treptat independența copiilor de a forma grupe și de a opera cu ele.

Cunoașterea poziției relative a obiectelor în spațiu ca și exercițiile de măsurare (cu unități de măsură nestandardizante) și însemnarea lor cu simboluri grafice (liniuțe, cerculețe) conduc pe copii la înțelegerea conceptului de număr natural prin măsurarea și stabilirea corespondenței între elementele mulțimii concrete și cel al elementelor mulțimii reprezentate grafic.

Pentru jocuri și exerciții cu mulțimi am selecționat material didactic care ușurează drumul gândirii de la concret la abstract. Exercițiile de gândire logică am realizat mai întâi cu obiecte familiare copilului (jucării), ajutându-l să opereze în mod concret cu grupuri de obiecte constituite după unul sau mai multe criterii. Desigur, la efectuarea unor asemenea exerciții am utilizat și piesele jocurilor logico-matematice care conduc în mod mai direct la esența chestiunii matematice. Fiind precis determinat prin atribute fără echivoc (culoare, formă, mărime, grosime etc) acest material didactic dispune de o bogată încărcătură logică și oferă posibilitățile cele mai mari de a-i ajuta pe copii să înțeleagă cu precizie și siguranță relațiile dintre mulțimi, operațiile cu mulțimi etc. Aceasta nu ne îndreptățește însă să-l folosim cu prioritate și nicidecum în exclusivitate. De exemplu prin intermediul jocului „ Jocul celor două cercuri “, în care copiii trebuie să plaseze în interiorul a două cercuri secante, mulțimi de piese geometrice cu o proprietate caracteristică dată, astfel ca în intersecție să apară toate elementele comune celor două mulțimi, am pus în fața copiilor probleme de analiză, comparație, abstractizare.

Rolul grădiniței este mare și în privința stabilirii unui echilibru între procesele fundamentale ale sistemului nervos central: excitație și inhibiție cu scopul dezvoltării treptate a capacității de concentrare a atenției. Astfel copilul devine rezistent la stimuli colaterali care l-ar putea sustrage. Prin intermediul jocurilor matematice copiii au învățat să găsească motivații logice în justificarea unei acțiuni, să înțeleagă semnificația unei obligații și astfel poate rezolva treptat o sarcină asumată. Calea spre formarea reprezentărilor am realizat și prin intermediul fișelor de muncă independentă. Folosirea fișelor de muncă independentă ajută pe copii să învețe corect cunoștințele de matematică modernă și permite fiecăruia dintre

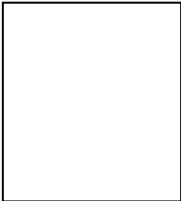

ei să capete experiență proprie, în ceea ce realizează. Lucrul pe fișe a fost precedat de fiecare dată de activități pe bază de exerciții, cu material individual.

De exemplu, în etapa reactualizării cunoștințelor anterioare am dat copiilor spre **rezolvare fișe cu sarcini pe două grupe de nivel**, conform particularităților psiho-fizice ale copiilor, după ce în prealabil am efectuat cu ei câteva exerciții cu materia individual.

În activitatea de consolidare a numărului în limitele 1-7 am dat spre rezolvare următoarele categorii de fișe:

1. Pentru copiii rapizi în gândire și acțiune am dat următoarea sarcină:

- Completează spațiile date cu tot atâtea mingi,
- triunghiuri și stelute câte arată cifra și colorează-le;

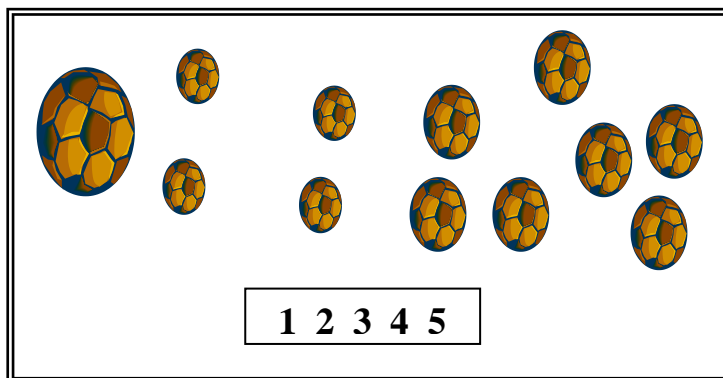
3	5	7
		

Pe măsură ce copiii terminau lucrul, corectam fișele, dându-le explicațiile necesare celor care greșeau, pregătindu-i, astfel, pentru asimilarea noilor cunoștințe prin reactualizarea experienței anterioare. Așadar fișele au rolul de a-i pregăti pe copii pentru efortul intelectual necesar înțelegerii și asimilării noilor cunoștințe, contribuind în mare măsură la realizarea obiectivelor formative ale acestei categorii de activități. De fiecare dată am fost foarte atentă în folosirea fișelor, pentru ca acest procedeu să conducă spre participarea activă a tuturor copiilor la descoperirea noilor cunoștințe. Pentru a avea eficiența scontată în folosirea fișelor am condus copilul cu grijă, cu răbdare și cu tact pedagogic spre învățarea unor tehnici de muncă intelectuală.

Atunci când am considerat că nivelul grupei nu este apropiat am conceput fișele în conformitate cu **particularitățile individuale** ale copiilor, **cu sarcini diferențiate pe grupe de nivel**.

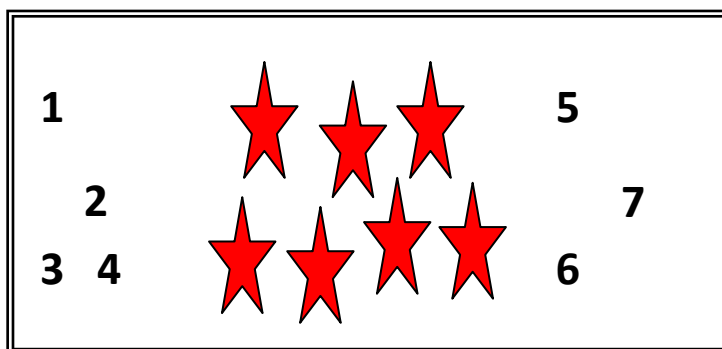
De exemplu, **pentru copiii rapizi, cu aptitudini speciale**, am dat fișe cu următoarea sarcină:

- încercuiește grupa cu mai multe obiecte și cifra care arată numărul lor:

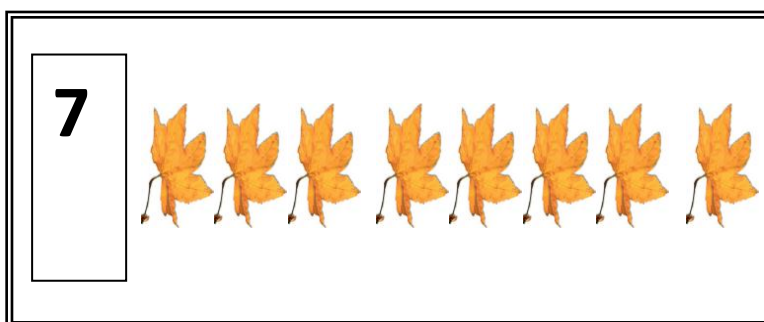
Pentru copiii cu ritm mediu:

- încercuiește cifra care arată câte steluțe are grupa:

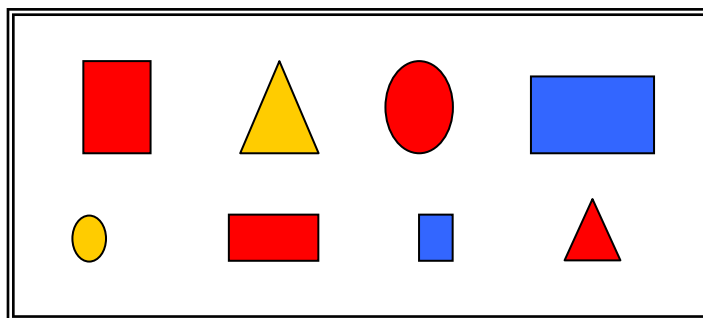
Pentru copiii cu ritm lent în gândire și acțiune am dat fișe ca aceasta:

- încercuiește atâtea frunze câte arată cifra:

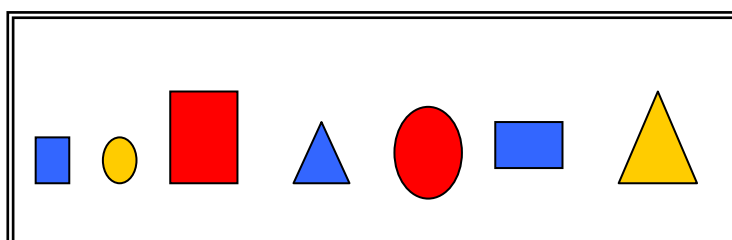

În cadrul altor activități le-am dat posibilitatea copiilor să rezolve fișe matematice în grup, dându-le prilejul să colaboreze, să se consulte între ei și să-și unească eforturile pentru realizarea sarcinii date. Astfel după desfășurarea jocului logic „Te rog să-mi dai”, privind atributele jocului geometric am conceput fișe în felul următor:

- încercuiește piesele care au aceleași însușiri cu piesa din mâna mea:

-Tăiați cu o linie toate piesele de formă pătrată (dreptunghiulară sau triunghiulară):

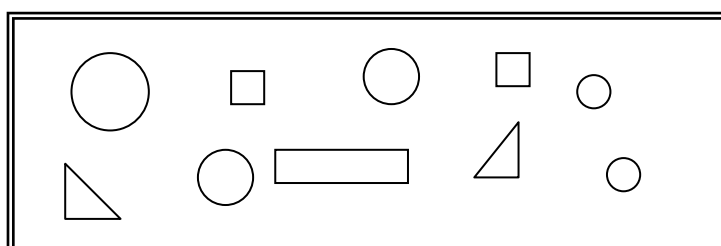

Din activitatea de zi cu zi am constatat că trebuie să măsurăm nivelul dezvoltării copilului și implicit calitatea muncii noastre. Dacă la școală sunt la îndemână destul de multe instrumente de evaluare, am depus efort pentru a crea fișe, teste, chestionare, tehnici variate și accesibile de evaluare cu grad de dificultate diferit pe care le-am exprimat numai după ce au fost analizate.

În cele ce urmează, voi prezenta teste de verificare a nivelului cunoștințelor și deprinderilor însușite la activitățile matematice, destinate copiilor de 6-7 ani, care părăsesc grădinița și intră în clasa întâi.

TESTUL I

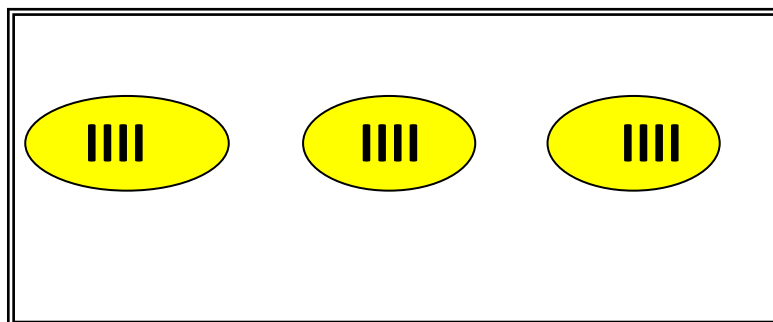
- Sunt desenate figuri geometrice. Se cere copiilor să coloreze cercurile, apoi să închidă într-un contur mulțimea lor:

TESTUL V

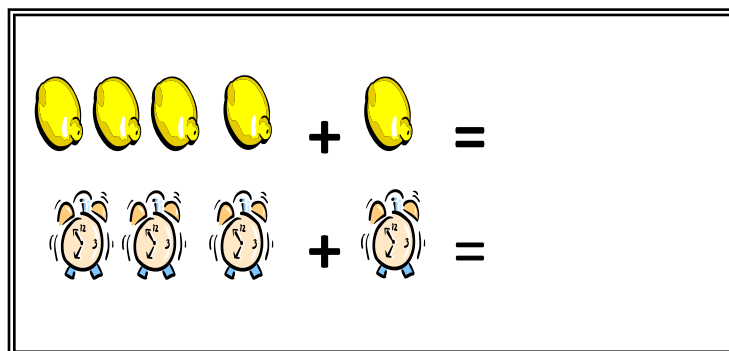
-Să se despartă mulțimile date în două sau mai multe submulțimi:

Întrucât programa activităților cu conținut matematic prevede pentru grupa mare-pregătitoare și un alt obiectiv-inițierea copiilor în operații simple de calcul oral de adunare și scădere cu o diferență de o unitate, precum și familiarizarea copiilor cu semnificația simbolurilor „plus”, „minus”, „egal”, fără a le scrie, după exerciții cu material individual și rezolvări de probleme ilustrate, am dat pentru verificare și evaluarea cunoștințelor și deprinderilor de calcul matematic (oral) următoarele teste de **evaluare continuă**:

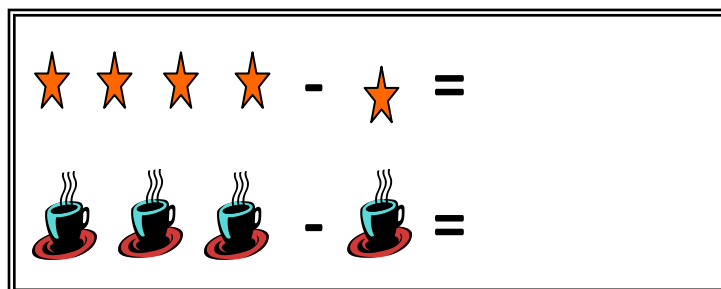
TESTUL I

Desenează în dreapta atâtea cerușe câte arată adunarea din stânga:

TESTUL II

Încercuiește și rezolvă operațiile de scădere după modelul dat:

Exersând cu copiii în mod sistematic pe baza materialului intuitiv, a fișelor de muncă independentă și prin folosirea experiențelor de viață prin care am văzut legătura dintre

activitățile cu conținut matematic și cele de cunoștințe despre mediul înconjurător, am încercat să le formeze comportamente privind sesizarea relațiilor matematice, precum și un limbaj matematic adecvat, asigurând atât cunoștințele necesare pentru formarea conceptului de număr natural, priceperile și deprinderile, cât și experiența necesară pentru a se integra rapid la cerințele din clasa întâi.

IV.7.3. Etapa finală

Pentru a măsura modul în care și-au însușit copiii cunoștințele și deprinderile, am inițiat și desfășurat ultima fază a experimentului psihopedagogic, etapa postexperimentală. Ea s-a concretizat în aplicarea a *două postteste*, câte unul pentru fiecare din cele două categorii de activități.

POSTTEST

(Educarea limbajului)

Prin intermediul lui s-au testat următoarele obiective:

OBIECTIVE:

- Să descrie imaginea formulând propoziții cu cuvintele date.
- Să recunoască sunetele din cuvânt
- Să reprezinte grafic propoziția și cuvintele .
- Să despartă cuvintele în silabe.

ITEMI:

- Observă imaginea și formulează propoziții cu cuvintele: micul dejun; prânz; cină.
- Reprezintă grafic propoziția dată, trasează tot atâtea linii câte cuvinte are și subliniază litera V din cuvinte.
- Trasează în chenar tot atâtea liniuți câte silabe are cuvântul.

Exemplu de fișă pentru pretest – educarea limbajului, ANEXA 3.

POSTTEST

(Matematică)

Prin intermediul lui s-au testat următoarele obiective:

OBIECTIVE:

- Să descopere care sunt numerele vecine cu un număr dat.
- Să raporteze cantități la număr.
- Să descompună numere în cât mai multe variante posibile, în scopul întăririi noțiunii de număr.
- Să efectueze operații de adunare și scădere cu 1-2 unități în limitele 1-10.

ITEMI:

- Încercuiește vecinii numerelor 4 și 8.
- Desenează atâția stropi de ploaie cât arată cifra de pe nor.
- Descompune numerele .
- Rezolvă operațiile de adunare și scădere.

Exemplu de fișă pentru pretest – matematică, ANEXA 4.

În această etapă s-a determinat nivelul final al cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor intelectuale ale copiilor.

Rezultatele cercetării pedagogice desfășurate, precum și interpretarea lor vor fi prezentate în capitolul următor.

IV.8 ANALIZA, PRELUCRAREA ȘI INTERPRETAREA DATELOR OBȚINUTE

În urma investigațiilor realizate s-au obținut informații și date calitative și cantitative. Analiza și evaluarea obiectivă a modului de formare și perfecționare a deprinderilor de comunicare verbală la preșcolari a presupus cuantificarea anumitor aspecte, respectiv realizarea de măsurători cu o precizie cât mai mare.

Ca metode de mânăre a datelor cercetării s-au utilizat:

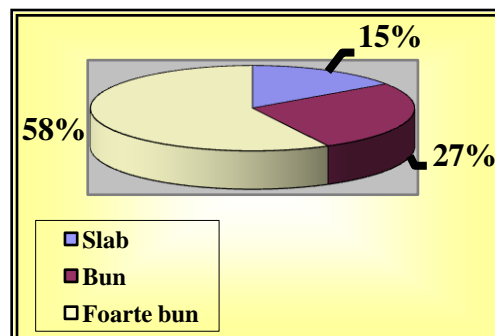
- a) Numărarea subiecților care au anumite performanțe și rezultate;
- b) Metoda clasificării grupate, care a presupus introducerea unei scări de evaluare

calitative: slab – bun – foarte bun;

În urma aplicării pretestelor s-au înregistrat următoarele rezultate:

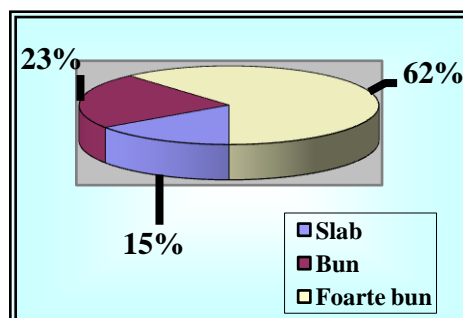
Educarea limbajului – Deprinderi intelectuale de comunicare verbală:

Nivel de formare a deprinderilor intelectuale	NR. COPII	%
Slab	4	15
Bun	7	27
Foarte bun	15	58
TOTAL COPII	26	

Matematică – Deprinderi intelectuale de operare cu obiecte și grupe de obiecte:

Nivel de formare a deprinderilor intelectuale	NR. COPII	%
Slab	4	15
Bun	6	23
Foarte bun	16	62
TOTAL COPII	26	

Se poate observa că un număr de 15, respectiv, 16 preșcolari, din totalul de 26 al grupei mari – pregătitoare au un nivel foarte bun de formare a deprinderilor intelectuale, restul de 7 și 4, de 6 și 4 copii au un nivel bun, respectiv slab de formare a deprinderilor de comunicare verbală și de operare cu obiecte și grupe de obiecte.

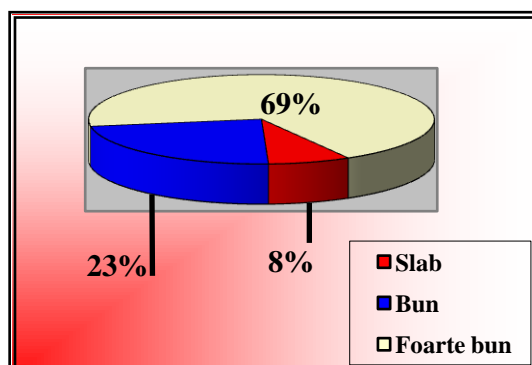
În cadrul etapei experimentale, evaluarea formativă s-a realizat prin teste, observări sistematice, fișe de evaluare continuă, analiza produselor activității subiecților educației.

Prin utilizarea unor exerciții variate, pentru ca acțiunile copiilor să se transforme în automatisme și prin folosirea întăririi pozitive s-a constatat o eficientizare a învățării și o creștere a interesului pentru activități.

Între nivelul inițial de pregătire al copiilor și cel final s-a desfășurat o evaluare sumativă. Rezultatele acesteia au fost următoarele:

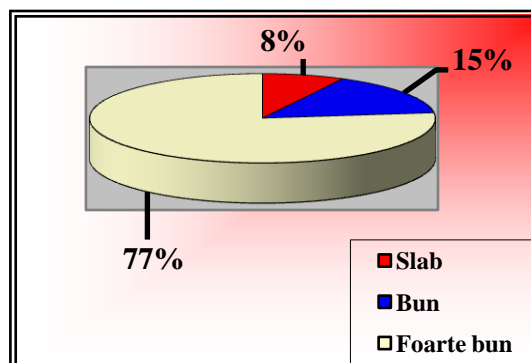
Educarea limbajului – Deprinderi intelectuale de comunicare verbală:

Nivel de formare a deprinderilor intelectuale	NR. COPII	%
Slab	2	8
Bun	6	23
Foarte bun	18	69
TOTAL COPII	26	

Matematică – Deprinderi intelectuale de operare cu obiecte și grupe de obiecte:

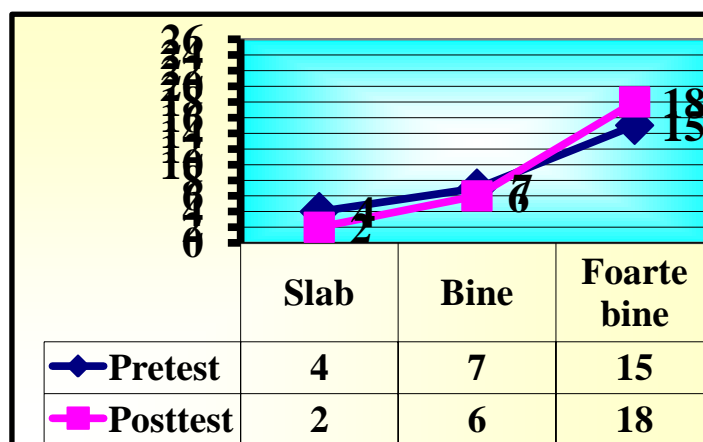
Nivel de formare a deprinderilor intelectuale	NR. COPII	%
Slab	2	8
Bun	4	15
Foarte bun	20	77
TOTAL COPII	26	

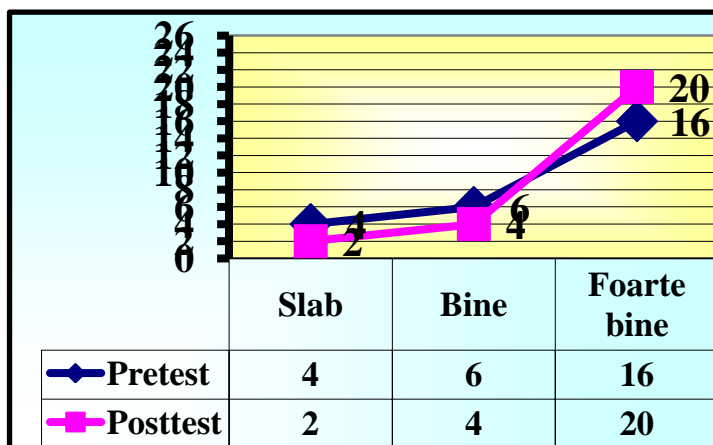
Se poate constata că un număr de 18, respectiv 20 de preșcolari, din totalul de 26, au foarte bine formate și perfecționate deprinderile intelectuale, în timp ce restul de 6 și 2, 4 și 2 copii au un nivel bun, respectiv slab de formare a deprinderilor de comunicare verbală și de operare cu obiecte și grupe de obiecte.

Comparând rezultatele *pretestelor* cu cele obținute la *postteste*, s-a constatat o creștere a numărului de copii care au înregistrat un progres în formarea și perfecționare deprinderilor intelectuale.

Comparație rezultate pretest – posttest, educarea limbajului:

Comparație rezultate pretest – posttest, matematică:

IV.9. INTERPRETAREA REZULTATELOR

Formarea deprinderilor intelectuale începe odată cu intrarea copilului în grădiniță, sub influența cerințelor activității și a comunicării didactice. Psihologia ne demonstrează că însuși copilul este participant activ la propria formare și el trebuie direcționat pe calea cea bună, cu mijloace atractive care să-i captiveze atenția.

În urma evaluării finale s-au înregistrat rezultate superioare celei inițiale, ceea ce înseamnă că în faza experimentală, pregătirea preșcolarii s-a realizat în sensul formării dirijate și a perfecționării deprinderilor intelectuale, ceea ce va permite o ușoară și rapidă adaptare a copiilor la cerințele clasei întâi.

Scopul activităților organizate cu preșcolarii nu a fost acela de a-i învăța sistematic anumite concepte, ci de a le exercita procesele de cunoaștere, de a le forma deprinderi intelectuale.

Analizând rezultatele posttestelor s-a constatat că preșcolarii și-au perfecționat deprinderile de comunicare verbală și și-au format deprinderi de operare cu obiecte și grupe de obiecte.

Au fost stabilite cauzele care au determinat rezultatele slabe obținute de unii copii. Prin muncă individuală sau în grupuri mici se intenționează ridicarea acestora la nivelul rezultatelor superioare, spre a preveni instalarea imaturității școlare.

Îmbunătățirea rezultatelor finale este rodul asigurării unor condiții favorabile formării și perfecționării deprinderilor intelectuale.

Pentru rezultatele obținute, copiii au fost apreciați și recompensați, ceea ce a contribuit la creșterea stimei de sine, la sporirea dorinței de a înregistra succese și de a participa cu interes la activități.

Rezultatele înregistrate reflectă faptul că utilizarea exercițiului și a întăririi pozitive au condus la următoarele:

- ✓ dezvoltarea exprimării orale a preșcolarilor;
- ✓ dezvoltarea creativității și expresivității limbajului;
- ✓ educarea unei exprimări orale corecte;
- ✓ dezvoltarea operațiilor intelectuale prematematice;
- ✓ înțelegerea și utilizarea numerelor și cifrelor;
- ✓ rezolvarea de probleme matematice;
- ✓ utilizarea corectă a unor unități de măsură.

Exercițiul a constituit o adevărată școală de formare a deprinderilor și de perfecționare a lor.

CONCLUZII ȘI IMPLICAȚII

Cercetarea practic – aplicativă desfășurată și-a propus :

- studierea problematicei formării și perfecționării deprinderilor intelectuale la preșcolari;

- utilizarea exercițiului, a jocurilor și a întăririi pozitive în cadrul activităților de **Educarea limbajului și Matematică;**

- formarea și perfecționarea deprinderilor intelectuale prin utilizarea acestor metode de lucru.

Tema abordată a avut ca aplicabilitate practică realizarea celor două tipuri de activități prin utilizarea cu precădere a exercițiului și a întăririi pozitive și a fost aleasă pentru importanța pe care o are în procesul instructiv – educativ din grădiniță.

În derularea experimentului psihopedagogic a fost esențială cunoașterea și considerarea particularităților de vârstă ale preșcolarilor, dată fiind complexitatea și ritmul dezvoltării în această perioadă.

În urma desfășurării cercetării pedagogice s-au constatat următoarele:

- ✓ exercițiul este una dintre cele mai eficiente metode de formare a deprinderilor intelectuale, utilizate în procesul instructiv – educativ cu preșcolarii;
- ✓ utilizarea consecventă a acestei metode didactice duce la perfecționarea deprinderilor intelectuale;
- ✓ exercițiul și întărirea pozitivă sunt importante mijloace de realizare a educației intelectuale, precum și a celorlalte laturi ale educației;
- ✓ metodele și procedeele didactice utilizate în cadrul activităților didactice desfășurate au condus la formarea unui limbaj specific acestor categorii de activități;
- ✓ în cadrul activităților s-a creat un climat educațional favorabil învățării;

Utilizarea unor exerciții variate a avut o importanță deosebită în stimularea gândirii preșcolarului, datorită cerințelor de rezolvare create individuală sau în grupuri mici a problemelor puse. Prin exercițiu copiii au repetat acțiunile, transformându-le în automatisme, deci în deprinderi.

În activitatea de cercetare am pornit de la formularea unor ipoteze. Experimentul

psihopedagogic desfășurat a dus la confirmarea ipotezei stabilite: utilizarea cu consecvență a exercițiului, jocului și a întăririi pozitive duce la formarea și perfecționarea deprinderilor intelectuale ale preșcolarilor, în vederea integrării optime a acestora în clasa I.

Deprinderile intelectuale nu pot fi lăsate la nivelul de achiziții informal-accidentale, formarea lor trebuie să fie o preocupare timpurie, sistematică și eșalonată a educatorului, de la grădiniță până la universitate.

În diferite etape ale vârstei preșcolare, fiecare fel de deprindere prezintă particularități specifice. Toate felurile de deprinderi, în măsura în care sunt îndrumate rațional și corectate de către adult, contribuie la formarea și dezvoltarea personalității copilului.

O astfel de lucrare de cercetare clarifică cercetătorului aspecte științifice și metodice referitoare la categoriile de activități „Educarea limbajului” și „Matematică” reprezintă un punct de acumulare în planul experienței proprii.

BIBLIOGRAFIE

1. Avram I., Sărmășan E., (2003), *Cartea educatoarei – Ghid practic-aplicativ*, Tg. Mureș.
2. Bocoș, M., (2003), *Cercetare pedagogică*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj Napoca.
3. Bocoș, M., (2010), *Fundamentele pedagogiei teoria si metodologia curriculum-ului repere si instrumente didactice pentru formarea profesorilor*, Editura Paralela 45, Pitești.
4. Bocoș, M., (2002), *Instruire interactivă. Repere pentru reflecție și acțiune*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
5. Bocoș, M., Catalano, H., (2008), *Pedagogia învățământului primar și preșcolar - volumul 1- Cercetare acțiune*, Presa Universitară Clujeană.
6. Bocoș, M., Avram, I., Catalano, H., Someșan, E., (2009), *Pedagogia învățământului preșcolar*, Presa Universitară Clujeană.
7. Catalano, H., (2009), *Educație și formare*, Ed. Karuna Bistrița.
8. Chircev, A., Pavelcu, V., Roșca, A., 1985, *Psihologia pedagogică*, E. D. P. , București.
9. Chircev, A., (1990), *Specificul dezvoltării psihice a copilului în perioada preșcolară*, în *Revista de pedagogie*, nr.2.
10. Chiș, V., (2001), *Activitatea profesorului între curriculum și evaluare*, Cluj – Napoca, Ed. Presa Universitară Clujeană.
11. Chiș, V., (2002), *Provocările pedagogiei contemporane*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
12. Crețu, C., (1999), *Teoria curriculumului și conținuturile educației*, Iași, Ed. Univ. Al. Ioan Cuza.
13. Cucos, C., (1996), *Pedagogie*, Editura Polirom, Iași.
14. Debesse, M., (1989), *Psihologia copilului de la naștere la adolescență*, E.D.P București.
15. Debesse, M., (1989), *Etapele educației, Pedagogia sec.xx*, E.D.P., București.
16. Druțu, I., Mare, V., Fodor, E., Podar, T., Kulcsar, T., (1980), *Psihologia generală și a copilului*, E. D. P. , București.
17. Glava, A., Glava, C., (2002), *Introducere în pedagogia preșcolară*, Editura Dacia.
18. Gordon, W. (1981), *Structura și dezvoltarea personalității*, E.D.P., București.
19. Ionescu, M., RADU, I. (1995), *Didactica modernă*, Editura, Dacia, București.
20. Kulcsar, T., (1978), *Factorii psihologici ai reușitei școlare*, E.D.P., București.
21. Kulcsar, T., (1980), *Psihologia generală a copilului*, E.D.P., București.

22. Lespezanu , M. (2007), *Tradițional și modern în învățământul preșcolar* , Ed.Omfal Esențial, București.
23. Mitu, F., Antonovici, Ș., (1999) *Metodica activităților de educare a limbajului în învățământul preșcolar*, Ed. Pro Humanitate, București.
24. Montessori, M., (1977), *Descoperirea copilului*, E.D.P., București.
25. Neacșu, I., (1990), *Instruire și învățare*, E.D.P., București.
26. Neagu, M., Beraru, G., (1997), *Activități matematice în grădiniță*, Editura Polirom, Iași.
27. Oprescu, V., (1983) *Dimensiunea psihologică a pregătirii profesorului*, Editura Scrisul Românesc, Craiova.
28. Piaget, J., (1974), *Psihologie și pedagogie*, E.D.P., București
29. Preda, V., (2002), *Metoda proiectelor la vârste timpurii*, Editura Miniped București.
30. Radu, I., (1991), *Introducere în psihologia contemporană*, Editura Sincron.
31. Radu, I., (1974), *Psihologie școlară*, Editura științifică.
32. Radu, I., 1982), *Psihopedagogie. Lecții*, Cluj Napoca.
33. Stan, C., (2001), *Teoria educației. Actualitate si perspective*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
34. Șchiopu, U., (1980), *Psihologia generală a copilului*, E.D.P., București.
35. Șchiopu, U., (1991), *Probe de evaluare a activității copilului preșcolar*, Revista Învățământului, Preșcolar, București, nr, 4.
36. Șchiopu, U., Verza, E., (1997), *Psihologia vârstelor*, E. D. P., București.
37. Verza, E., Verza, F, E., (2000), *Psihologia vârstelor*, Editura Pro Humanitate, București.
38. Verza, E., (1975), *Limbaj, învățare, personalitate la preșcolari în Culegerea metodică „Educația intelectuală a copiilor preșcolari”*, București.
39. Wincent, R., (1989), *Cunoașterea copilului*, E.D.P., București.
40. *** MECT, *Curriculum pentru învățământul preșcolar*, (2009) București, Editura V&I Integral, București.
41. *** *Revista învățământului preșcolar nr. 3-4 /2003*.
42. *** *Revista învățământului preșcolar nr. 1-2 /2005*.
43. www didactic.ro